

23ste jaargang

nummer 9

september 1987

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

+++++
+ Bij elke bijzondere handeling +
+ gaat het denken aan het doen +
+ vooraf. Bij het handelen van +
+ klassen of massa's blijkt de +
+ betekenis van het handelen +
+ pas achteraf. Hier gaat de +
+ daad vooraf aan het begrip. +
+++++

Theo Maassen

DAAD EN GEDACHTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS
DE UITGAVE ZAL WORDEN BEKOSTIGD UIT
VRIJWILLIGE BIJDAGEN

Redactie en administratie:
Schouw 48-11, 8232 BD Lelystad
Postgiro 307695

E E N A R B E I D E R O V E R D E P R I V A T I S E R I N G

E N D E R O L V A N D E V A K B O N D E N

Het zal onze lezers niet onbekend zijn, dat de Conservatieve regering van mevrouw Thatcher in Groot-Brittannië al geruime tijd bezig is de uit de periode van vlak na de tweede wereldoorlog daterende nationalisering van tal van sectoren van het Britse bedrijfsleven ongedaan te maken. Verscheidene staatsbedrijven zijn inmiddels omgezet in partikuliere maatschappijen. Dit is bijvoorbeeld 't geval geweest met dat onderdeel van de Britse PTT waaronder de telefoon-, telegraaf- en telexverbindingen ressorteren. *British Telecom* is nu de naam van de nieuwe, partikuliere onderneming. Hetzelfde is gescheid met *British Steel* (de staalindustrie) en kort geleden ook met de al van oudsher door de staat beheerde gasmaatschappijen. Het gaat om een proces, dat men 'privatisering' noemt en waarvan ook in andere landen, waaronder Nederland, sprake is, zij het op tot dusver veel kleinere schaal. Hier zowel als in Engeland wordt de politiek van de privatisering fel bekritiseerd door de vakbeweging en door partijen als de Labourpartij en de Partij van de Arbeid. Om die reden is het ook voor ons interessant wat een Britse werknemer van de nu geprivatiseerde gasmaatschappij over dit onderwerp - kort vóór de privatisering een feit werd - heeft opgemerkt. Uit zijn brief, gericht aan een van onze vrienden, citeren wij het volgende:

"Ik ben werkzaam bij de gasmaatschappij van Wales, die deel uitmaakt van de Britse gasmaatschappij en die weldra zal worden verkocht vanwege het streven der regering naar zoveel mogelijk 'privatisering'. Uit protest daartegen is er onlangs een aktiedag geweest, die georganiseerd werd door de vakbeweging. Aan de oproep werd - daar waar ik werk - gehoor gegeven door 6 van de 850 werknemers en die zes zijn onbezoldigde leden van 't lokale vakbondsbestuur en ze verdedigen min of meer de politiek van Labour. Overigens was het alleen maar de bond van de employeés, die tot deze aktie opriep. De bonden waarbij de arbeiders zijn aangesloten deden niets. Dat valt hieruit te verklaren dat, afgezien van enkele fanatieke Labouraanhangers, de arbeiders zich in het geheel niet voor de zaak interesseren. Ze

voelen zich er niet bij betrokken.... Het traditionele argument waarmee de nationalisering wordt voorgesteld als iets waaraan verre de voorkeur zou dienen te worden gegeven boven een privaat beheer, beschouwen de arbeiders als boerenbedrog. We weten allemaal hoe het met de arbeiders gesteld is in de genationaliseerde kolenmijnen en we weten ook hoe of het gesteld is met de werknemers van Telecom. De arbeiders hebben ook gezien hoe de vakbonden in de ene en in de andere bedrijfstak zijn opgetreden. Hun konklusie is dat het niet de moeite waard is om zich druk te maken....

Vorige zomer (die van 1986 dus) heeft het personeel van de gasmaatschappij in verschillende regio's, waaronder Wales, zich bij een schriftelijke stemming uitgesproken tegen het systeem van overuren. Men wilde op die manier de direktie dwingen om te stoppen met het misbruiken van een soort van VUT-regeling. Men wilde haar noodzaken om meer personeel aan te trekken. Aan de bond van employeés werd gevraagd om die aktie te steunen. In Wales toonden alle employeés zich voorstander van een dergelijke aktie. Deze werd echter door de verantwoordelijke vakbondssekretaris volledig gesaboteerd. Een regionaal vakbondskomitee, dat in verband met de geplande aktie was gevormd en er wel oren naar had, schrok daarop van z'n eigen strijdbaarheid en verlangde dat de aktie zou worden gestopt. Dat gebeurde op een moment dat de direktie al min of meer door de knieën was gegaan. Aan het personeel werd de gelegenheid geboden driemaal te vergaderen om over werktijden en overuren te beraadslagen. En dat in de werktijd. De direktie stond kennelijk onder zware druk. In dat licht bezien kan de vorming van het regionale vakbondskomitee, dat zich eerst voor aktie gereed scheen te maken alleen maar worden gekarakteriseerd als het openen van een veiligheidsklap, die haastig werd gesloten toen er voldoende stoom leek te zijn afgeblazen.

Met het openen van die 'veiligheidsklap' werd het beoogde resultaat bereikt. Dat is niet zo verwonderlijk. Als arbeiders betrokken zijn bij de een of andere officiële, door de vakbond op touw gezette of gesteunde aktie en die bond gelast vervolgens die aktie af, dan is het vaak zo dat de teleurstelling over wat als 'het verraad' van de leiders wordt beschouwd, aan iedere aktiviteit een einde maakt. De ene keer zullen de woede daarover en een vastberaden wil tot strijd tot zelfstandig optreden leiden, de andere keer echter niet. Van enig automatisme is geen sprake; alles hangt af van de omstandigheden van het ogenblik.

Afgelopen jaar verlangde de bond van employeés betere arbeidsverhoudingen en verkorting van de werkweek tot 35 uur, alsmede loonsverhoging. De direktie, die heel goed wist wat voor vlees ze met de vakbond in de kuip had, weigerde over die eisen te praten. Even later riep de vakbond de leden op, zich te verzetten tegen de invoering van nieuwe technieken. Achteraf bleek, dat die oproep in feite een loos gebaar was tegenover de achterban. Toen de direktie te kennen gaf, dat ze zich onder geen omstandigheid door zo'n aktie van de invoering van nieuwe technieken zou laten weerhouden, werd de bond zwaar in verlegenheid gebracht. Hoewel op het mededelingenbord in het gasbedrijf oproepen van de bond verschenen waarin ferme taal werd geuit, voerde de bond op hetzelfde ogenblik geheime besprekingen met de direktie om een uitweg uit de moeilijkheden te vinden.

Onnodig te zeggen, dat de achterban de 'ferme taal' wel degelijk serieus nam. Hier en daar werd tegen de invoering van nieuwe technieken spontaan gestaakt. Als een donderslag bij heldere hemel werden daarop dergelijke akties door de bond verboden, opdat er 'betere voortgang zou kunnen

worden gemaakt met de onderhandelingen over de lonen'. Over de verbetering van de arbeidsverhoudingen en een werkweek van 35 uur werd niet meer gesproken....

Ik de eerstvolgende distriktsvergadering verschenen 130 vakbondsleden inplaats van de gebruikelijke 30 of 40. De distriktsvoorzitter, die anders nooit een vergadering oversloeg schitterde door afwezigheid. Hij was zogenaamd met vakantie, mededeling die met luid boegeroep ontvangen werd. De aanwezigen verklaarden zich in grote meerderheid ontevreden met de houding van de bond, maar dat leidde tot niets. Achter de rug van de leden waren de beslissingen al genomen.

Dit alles brengt me ertoe om de belangrijke vraag te stellen wat de vakbonden nu eigenlijk wel voor de arbeiders betekenen. Hoe valt het te verklaren, dat ze een dergelijke greep op de leden hebben, dat deze alleen maar hun woede uiten wanneer de een of andere aktie wordt afgelast, de gevallen dat het wél tot een 'wilde' aktie komt daargelaten?

Ik kan alleen over de situatie in het gasbedrijf praten. Daar is de vakbeweging nauw verbonden met de bedrijfsleiding. De bond controleert de arbeiders en houdt hen in zijn greep met steun van de direktie. Er is wat men 'closed shop' noemt: er is bij 't gasbedrijf alleen maar werk voor georganiseerden. Maar die situatie bestaat natuurlijk in veel bedrijven.

De laatste jaren is er bij de arbeiders een gevoel ontstaan dat het midden houdt tussen ongeïnteresseerdheid in de vakbeweging en minachting ervoor. De onverschilligheid voor de vakbeweging is zo groot geworden, dat men zelfs niet overweegt om uit te treden, nu de nieuwe vakbondswetten van de regering-Thatcher de 'closed shop' niet meer verbindend hebben verklaard. En ondanks de toenemende onverschilligheid blijkt de vakbondstraditie een taai leven te hebben. Veel van mijn kameraden beschouwen de vakbond toch nog als iets dat ze nodig zouden kunnen hebben na de 'privatisering', wanneer de partikuliere ondernemer bijvoorbeeld op grote schaal ontslagen zou willen verlenen. De bond wordt door hen als een soort van verzekeringsinstituut gezien.

Hoe dit alles ook zij: de vraag of men wel of niet georganiseerd moet zijn verliest haar betekenis. De discussie die in zogenaamd 'linkse' groepen plaats vindt, of men 'in de vakbeweging werken' moet, dan wel moet streven naar 'hervorming van de vakbeweging' of dat er nieuwe 'revolutionaire' vakbonden moeten worden gevormd, gaat eveneens aan ons voorbij. Of men wel of niet georganiseerd moet zijn is een vraag van de praktijk en niet de ideologen, maar de arbeiders zelf moeten die vraag beantwoorden en het antwoord hangt telkens van een hele reeks factoren af. Maar bij welk antwoord ook zal de vakbeweging geen gewicht in de schaal werpen, noch in positieve, noch in negatieve zin...."

N A S C H R I F T

Wij hebben de brief van de kameraad uit Wales zo nauwkeurig mogelijk weergegeven. Bijna overal hebben wij zijn woorden letterlijk vertaald, een enkele maal kwam een vrije vertaling beter overeen met hetgeen door hem werd opgemerkt. Men zal bemerkt hebben, dat de briefschrijver zichzelf soms tegenspreekt. Daar bijvoorbeeld, waar hij enerzijds de apathie ten opzichte van de vakbeweging bijzonder groot acht, maar even later op de invloed van de traditie wijst. Naar onze mening is deze tegenspraak begrijpelijk, omdat zij reëel is: men treft in de praktijk de twee tegenstrijdige houdingen naast elkaar aan. Voor 't overige is de inhoud van de brief natuurlijk

geheel en al voor rekening van de briefschrijver. Hoewel hij zich naar onze mening niet altijd even duidelijk uitdrukt, hebben we zijn brief interessant genoeg gevonden om hier te publiceren. Aan reacties erop zullen we graag een plaats inruimen. (Redactie D & G).

=====

I N A U S T R A L I E Z I J N D E G R O E N E N A N D E R S

D A N D E G R O E N E N E L D E R S Z I J N

"Wij zijn niet geïnteresseerd in 't uitoefenen van macht over mensen. Wij zijn geen partij, die belang heeft bij regeren.... Wat ons voor ogen zweeft is een maatschappij, waarin er zo min mogelijk geregeerd wordt door zoveel mogelijk mensen... Als mensen te kennen geven dat ze in hun wijk of woongebied dit of dat niet wensen, dan eisen ze feitelijk het recht op om zélf te beslissen over de dingen die regelrecht met hun levensomstandigheden te maken hebben.... Maar wij geloven niet, dat het verlangen naar zelf-beschikking of zelf-beslissing iets is, dat alleen maar in lokale of regionale verhoudingen zou moeten worden vervuld. In de geschiedenis is het recht daarop ook al opgeëist op veel groter schaal: in Polen, in Frankrijk in 1968, in de Tsjechische hoofdstad Praag in 1968, in Spanje in 1936 en 1937, in Duitsland in 1918, in Rusland in 1917, tijdens de Parijse Commune van 1871 en door de Chartisten..."

Bovenstaande woorden zijn ontleend aan een ontwerp-manifest, waarmee de in Sydney werkzame groep van de Greens (de Groenen) zich wilden voorstellen aan het Australische publiek. Het stuk - dat wij eerst zeer onlangs onder ogen kregen - dateert al van twee jaar geleden. Sindsdien hebben deze Australische Groenen maar weinig aandacht getrokken. Ze zijn nauwelijks bekend buiten Sydney en eigenlijk maar nauwelijks buiten bepaalde wijken van deze stad, waar ze zich geroerd en verzet hebben tegen bepaalde, door de plaatselijke overheid gesteunde plannen van projektontwikkelaars en spekulanten in onroerend goed.

Zien wij het goed, dan is één van de redenen van hun onbekendheid en van het feit, dat ze klein en - politiek gesproken - zonder veel invloed en betekenis zijn gebleven, dat ze, geheel anders dan de als politieke partij optredende Groenen in de Duitse Bondsrepubliek, niet op succes, ledenwerving, invloed of macht voor zichzelf uit zijn geweest. Wat ze tot dusver hebben gedaan is weinig meer dan het verspreiden van publikaties waarin ze er de nadruk op legden, dat ze geen dogma's willen ontwikkelen, geen kader willen vormen of kweken, geen discipelen of volgelingen wilden werven, doch alleen maar de mensen erop wilden wijzen, dat ze hun eigen lot in eigen hand moeten nemen aangezien er, als ze niet z e l f beslissen, o v e r hen wordt beslist.

De Australische Groenen - beter gezegd misschien: de Groenen in Sydney - spreken in de tekst die voor ons ligt noch over de maatschappelijke

ontwikkeling van de kapitalistische produktiewijze, noch over de daaruit voortspruitende klassentegenstellingen of over de klassenstrijd die daarvan het gevolg is. Ze zijn, daaromtrent is geen twijfel mogelijk, idealisten. Zij schetsen de omtrekken van een samenleving zoals zij zich die wensen en voorstellen. Maar wat bovenal in die schets opvalt: zij stellen met nadruk een 'democratie van onderop' tegenover de burgerlijke democratie die men ook in Australië aantreft. Ze ontvouwen voorts een soort van 'economisch program' waarin de voornaamste punten onder andere 'zelfbeschikking en democratische controle over 't produktieproces', alsmede 'economische gelijkheid' zijn. En onder 'economische gelijkheid' verstaan deze Groenen bijvoorbeeld, dat alle producenten in gelijke mate over de geproduceerde goederenrijkdom moeten kunnen beschikken.

De Australische Groenen, die zoals we reeds opmerkten praktisch geen maatschappij-analyse ontvouwen, niet van de tegenstelling tussen kapitaal en arbeid spreken en eerst recht niet van arbeidersraden, huldigen niettemin voorstellingen omtrent de wijze waarop in een toekomstige maatschappij de besluitvorming moet geschieden, die in de verte aan de praktijk van arbeidersraden doen denken. We schrijven hier geenszins toevallig maar met opzet, dat het gaat om voorstellingen hoe de besluitvorming zou moeten geschieden. Want onze Australische Groenen - we herhalen het - richten hun aandacht allerminst op de wijze waarop de toekomstige maatschappij zich uit de huidige ontwikkelt. Ze stellen wensen en wenselijkheden op. Ze zetten uiteen welke idealen er door hen worden nagestreefd.

Als men echter in hun ontwerp-manifest leest, dat de 'nieuwe maatschappij als basis zichzelf besturende regionale eenheden zal hebben en dat de basiseenheid waarschijnlijk de gemeente zal zijn, alwaar beslissingen genomen zullen worden over de manier waarop hulpbronnen en grondstoffen dienen te worden gebruikt en de manier waarop economische activiteiten moeten plaatsvinden, dan dringt een vergelijking met arbeidersraden zich onwillekeurig op. En dat des te meer, omdat deze Groenen daarop onmiddellijk laten volgen, dat dit alles zelfbeschikking in bedrijf en in de werkploaats inhoudt, dat er een duidelijke relatie tussen de werkomgeving en de woonomgeving zal bestaan en dat er uiteindelijk geen tegenstelling of onderscheid meer zal bestaan tussen fabriek en woonwijk.

Hoe duidelijk idealistisch (want nauwelijks op een maatschappij-analyse of historisch perspectief berustend) dit alles ook moge wezen, het valt niet te ontkennen, dat voorstellingen en 'program' van deze Australische Groenen duidelijk een anti-kapitalistische strekking hebben ook al laten woordkeus en formuleringen daarvan weinig blijken. In de gesprekken die één van ons met enkele van de desbetreffende Australiërs gevoerd heeft kwam dit echter in alle duidelijkheid naar voren. Wat bij die gesprekken bovendien opviel was dat zij voor de traditionele zogenaamde 'arbeidersbeweging' zoals die ook op het Australische kontinent reilt en zeilt geen goed woord over hebben. Van die traditionele beweging zeiden de Groenen die hun denkbeelden mondeling toelichtten zo ongeveer hetzelfde, wat wij van de oude 'arbeidersbeweging' hier verkondigen, namelijk dat ze de belangen van het vooruitstrevend deel der heersende klasse behartigt, maar dat zonder dat er veel verschil te bespeuren is tussen de Australische Labourpartij (die nu aan de regering is na onlangs herkozen te zijn) en haar liberale en konservatieve opponenten.

De Groenen waarmee één van ons contact maakte waren arbeiders, die zich over de politieke partijen en de politici in Australië al niet anders

uitlieten dan Europese arbeiders het vaak genoeg over de politieke partijen en de politici hier doen. Niettemin kon onze makker zich niet aan de indruk onttrekken, dat de Australiërs zich uitdrukken op een manier waarop de arbeiders in sommige Europese landen zich lang geleden uitdrukten. Het mochten arbeiders zijn, het waren van idealisme vervulde arbeiders. En onze makker heeft het allerminst toevallig gevonden, dat de Australische Groenen, waar ze in het hierboven afgedrukte citaat naar historische voorbeelden verwijzen, wél de Franse meigebeurtenissen van '68 en wel die in Spanje uit de jaren '30 noemen, maar n i e t bijvoorbeeld die van 1956 in Hongarije of die van 1953 in Oost-Duitsland. Want het is de overtuiging van onze makker, dat wat hierboven als het idealisme van de Australische Groenen is aangeduid, onmiskenbaar een door het anarchisme geïnspireerd idealisme is. Door het anarchisme geïnspireerd, maar niet volledig identiek daarmee.

In de gevoerde gesprekken verwees één der Australische Groenen naar de theorieën van de uit Oost-Duitsland geëmigreerde Rudolf Bahro, een kritikus van de D.D.R., die zich nadrukkelijk op wat hij noemt 'een socialistisch standpunt' plaatst en die enigszins verwant is met die Tsjechen die in 1968 ijverden voor wat 'een kommunisme met een menselijk gezicht' werd genoemd. Dat wekt geen verbazing, gezien ook de verwijzing in het ontwerp-manifest der Australiërs naar Praag in het genoemde jaar. Maar wat Bahro voorstaat en wat zijn Tsjechische 'geestverwanten' voorstonden heeft met socialisme in de zin van proletarische democratie, zelfbeschikking der producenten over de produktiemiddelen en maatschappelijke gelijkheid niets te maken. De Australische Groenen zijn zich, mede tengevolge van hun idealisme en hun gebrek aan maatschappij-analyse, daarvan kennelijk niet bewust.

In het aan de 'demokratie van onderop' gewijde deel van hun 'program' spreken de Australische Groenen over de verandering van de nu in de samenleving bestaande machtsorganen in instellingen die direkt aan de wil van de mensen gehoorzamen. Tot die gegeven, daaraan niet gehoorzame instellingen rekenen zij de staat, de partijen en de vakverenigingen. Ze voegen daaraan toe, dat een zogenaamde 'voorhoedepartij' en vakverenigingen nooit naar iets anders hebben gestreefd dan naar een min of meer hervormde staat en ze keren zich daarbij ook tegen de diverse vormen van het bolsjewisme. In aansluiting daarop verwerpen ze iedere vorm van overheersing en iedere hiërarchische structuur. Dit neemt echter niet weg, dat de Groenen in Sydney hebben deelgenomen - zowel in het verleden als nog in de loop van dit jaar 1987 - aan lokale verkiezingen. Ze traden daarbij op als kandidaten die vooral de belangen van de wijkbewoners (het ging om verkiezingen die wij 'deelraadverkiezingen' zouden noemen) zouden willen behartigen en zouden optreden tegen milieuverontreiniging en beschermers van het bedreigde stedelijk groen. Want in dit ene opzicht lijken de Australische Groenen op hun naamgenoten elders, dat ook zij de toenemende verontreiniging en vergiftiging van de bodem, het toenemende gebruik van de grond voor doeleinden van puur winstbejag te lijf gaan, evenals de toepassing van de atoomenergie.

In het 'economische deel' van het 'program' wijzen de samenstellers ervan op de noodzaak, dat gekozen leden van lokale organen indien nodig moeten kunnen worden teruggeroepen. Dát in het kader van hun wens deze organen te demokratiseren. Ze geven ook te kennen dat wat zij onder zelfbeschikking verstaan niets te maken heeft met 'medezeggenschap van de arbeiders' of met de zogenaamde 'arbeiderskontrolle' in een genationaliseerde in-

dustrie.

In dezelfde paragraaf wordt gepleit voor een 'gegarandeerd minimum inkomen voor iedereen die ouder is dan 15 jaar, voor behoorlijke publieke voorzieningen, een rechtvaardiger belastingstelsel en... een zodanige hervorming van het loonstelsel dat de loonverschillen kleiner worden en een 'aristokratie' van beter betaalde arbeiders verdwijnt.' Het is vooral deze eis die duidelijk bewijst, dat de Australische Groenen zich in het geheel niet hebben bezig gehouden met het wezen van loonarbeid en warenproduktie. Het onmiskenbaar utopische, idealistische en vaak uiterst naieve karakter van al hun eisen is hiervan het onvermijdelijke gevolg.

Het 'program' dat we hier bespreken bevat - uiteraard zouden we bijna zeggen - een uitvoerig hoofdstuk over het stedelijk milieu en stedelijke planning. We willen er niet uitvoerig bij stilstaan, omdat na het voorafgaande welhaast al duidelijk zal zijn waarop dat neerkomt. Waar de Groenen in Sydney vooral op wijzen - duidelijker dan de Groenen elders - is, dat de planning van de zittende overheid een 'planning' is die de rijken begunstigt en absoluut geen rekening houdt met de wesen en belangen van de gewone man of vrouw.

Waar ze zich - zowel hier als elders in hun 'program' - ook tegen keren, dat is het streven naar een voortdurende (industriële en technische) groei, die zij als een bedreiging voor de leefbaarheid van de samenleving signaleren. Maar ze leggen - we komen steeds weer bij hetzelfde punt uit - géén verband tussen dit enerzijds en het funktionaren van het kapitaal anderzijds. Vandaar dat ook hen eisen ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling idealistisch aandoen. Ze vormen wederom een programma van wensen, ze hebben allerm minst het karakter van een analyse omtrent ontwikkelingen en noodzakelijkheden. En dat bij dit alles praktisch niet wordt gesproken over de strijd van de arbeiders, dat uit sommige opmerkingen blijkt, dat deze Groenen, niettegenstaande hun kritiek op bijvoorbeeld de vakverenigingen, aan deze instituten toch nog een taak toekennen in de maatschappij van morgen, dat werpt eens te meer een duidelijk licht op datgene wat ze in feite zijn. We kunnen ze karakteriseren als een groep hoogst sympathieke en goedwillende personen, vrij van machtshonger, niet behept met de politieke korrumpatie die kenmerkend is voor de oude arbeidersbeweging en niet in de bestaande maatschappij geïntegreerd, zoals bijvoorbeeld met de Groenen in West-Duitsland kennelijk wél het geval is.

Met dit alles willen we natuurlijk niet beweren, dat het diepgewortelde idealisme van de Australische Groenen niet burgerlijk zou zijn. Het idealisme is altijd van burgerlijke oorsprong, in welke gedaante het zich ook voordoet en 't is als idealisme tot onvruchtbaarheid gedoemd. Wie sommige oude anarchistische geschriften leest komt daar een taal tegen en bespeurt een sfeer die in tal van opzichten doen denken aan alles wat uit de tekst van de Australische Groenen naar voren komt. Volgens ons is dat alles behalve toevallig. Het is niet precies dezelfde taal en niet precies dezelfde sfeer. Er zijn duidelijke verschillen, die niet geheel en al maar wel voor een groot deel hieruit te verklaren zijn, dat deze Groenen tot de formulering van hun wensen en idealen in een heel andere tijd en in een andere fase van de kapitalistische ontwikkeling zijn gekomen. Wij beschouwen hen als het kind - als één van de kinderen - van een tijd, waarin de oude arbeidersbeweging - na de voltooiing der burgerlijke 'demokratie' - haar betekenis voor de arbeidersklasse heeft verloren, een nieuwe beweging van de arbeiders zélf nog niet of nauwelijks tot ontwikkeling is gekomen.

In een dergelijke situatie opereren groepen als de Groenen, waartoe als we ons niet bedriegen diverse arbeiders behoren die in de oude organisaties teleurgesteld zijn, als het ware in het luchtledig.

=====

DE ONTKNOPING VAN DE ROTTERDAMSE

HAVENSTAKING KWAM IN DELFT

De laatste zin van het artikel dat wij in het mei-nummer van dit blad aan dit konflikt wijdden, luidt: "Een redelijk gunstige uitkomst voor de stukgoedwerkers is twijfelachtig" (dat artikel werd uiteraard afgesloten op 12 april van dit jaar en niet van 1986). Nu er dan eindelijk een akkoord bereikt is, moeten we helaas konstateren dat ons sombere vermoeden bewaarheid is (dit artikel is overigens afgesloten op 10 augustus, dus vóórdat de havenarbeiders schriftelijk hebben laten weten of ze akkoord gaan met de overeenkomst). We zullen hier het vervolg van het konflikt en met name de verrassende ontknoping in Delft proberen weer te geven. Daarnaast behandelen wij in het kort ook nog de afloop van het konflikt in de graansector.

Nadat op 12 maart de rechter het aan de stukgoedbedrijven had verboden om de namen van de arbeiders die zij wilden ontslaan, bekend te maken, was er een adempauze ontstaan. Op 7 mei zou de volgende fase aanbreken wanneer de rechter een definitieve uitspraak zou doen in deze kwestie. Rosenmöller bestond het op dat moment om de vergelijking te maken met een voetbalwedstrijd waar het rust was geworden met als tussenstand 1-0 voor de arbeiders. De akties werden opgeschort en na enkele weken, begin april, kwam Han Lammers opdraven in een poging om door bemiddeling vakbonden en stukgoedbedrijven bij elkaar te brengen.

Geheel in overeenstemming met hun onbuigzame houding lieten de ondernemers weten dat zij er over dachten om een geheel nieuw voorstel ter advisering aan de ondernemingsraden voor te leggen. Daarmee dus het oude voorstel waar de rechtzaak van 12 maart over was geweest en waarover op 7 mei een definitieve uitspraak zou volgen, maar te laten voor wat het was. Zij zouden nu geen fouten meer maken in de procedure, aldus woordvoerder Zeebregts. Dit idee was veel ongunstiger voor de arbeiders: "overtollige" arbeiders die niet binnen een half jaar naar een andere baan bemiddeld konden worden, zouden onstalg krijgen. In gewoon Nederlands, arbeiders die de stukgoedbedrijven niet meer konden gebruiken, zouden ze proberen kwijt te raken bij andere bedrijven. Als dat binnen 6 maanden niet zou lukken, zouden die arbeiders op de keien staan. In het oude plan was geen tijdsperiode genoemd, maar zou ontslag volgen als zo'n nutteloos ding, een "overtollige" arbeider dus, twee keer een andere, hem aangeboden baan had geweigerd.

Toen Lammers had laten weten dat de ondernemers met dit soort opmerkingen hem het werk onmogelijk maakten, verklaarden zij het plan in ieder geval tot 7 mei van tafel te houden. Vlak voor het eerste gesprek tussen

de Vervoersbond en de SVZ plaatsvond, liet de bond weten geen bezwaar meer te hebben tegen het afvloeien van 'overtollig' personeel. Opnieuw een belangrijke concessie. Wel verklaarde Rosenmöller het niet eens te zijn met het getal van 350, dat de SVZ steeds noemde. Hij wilde dat de cijfers "objectief" vastgesteld zouden worden volgens de methode die daarvoor was overeengekomen in het Van der Louw-akkoord. Dit houdt in dat uitgaande van het aantal tonnen lading dat wordt aangevoerd middels een bepaalde formule - waarin onder andere rekening wordt gehouden met de hoeveelheid lading die een ploeg arbeiders kan verwerken - het aantal noodzakelijke arbeiders berekend wordt. Als op deze manier dan duidelijk was geworden hoeveel arbeiders 'overtollig' waren, viel er, aldus Rosenmöller, met de Vervoersbond best te praten over een methode om hen af te laten vloeien, om hen kwijt te raken.

Aangezien de ondernemers onverkort vasthielden aan hun eis dat er zó nodig arbeiders ontslagen moesten kunnen worden, hield Lammers het op 30 april alweer voor gezien en vertrok weer naar zijn Flevo-polder. Weliswaar wilde de Vervoersbond ook wel af laten vloeien, maar het verfoeide woord "ontslag" mocht onder geen voorwaarde in een overeenkomst voorkomen. Hoe zou de grote vakbondsleider Rosenmöller dat in hemelsnaam ooit hebben moeten verkopen?

De *NRC* van 30 april belichtte in een kommentaar een interessant aspect van de onderhandelingsstrategie van de stukgoedbedrijven: "Zo lang er wordt gepraat wordt er misschien niet gestaakt", vatte de krant deze strategie samen. Door het overleg gaande te houden en een paar keer te laten mislukken, kon de SVZ tijd rekken en na 7 mei gewoon een nieuwe ontslagprocedure starten.

Het belangrijkste resultaat van de bemiddelingspoging van Lammers was dan ook dat duidelijk was wat de geschilpunten precies waren. In feite waren dat er op dat moment twee. Over het eerste punt, flexibilisering (dit hield onder andere in dat het bedrijf vrije dagen mocht aanwijzen als er geen werk was en dat de bedrijven langer opengesteld zouden zijn), was een kompromis mogelijk. De Vervoersbond had ten aanzien hiervan al vergaande concessies gedaan. Bij het tweede geschilpunt ging het om de vraag of na een bepaalde periode van bemiddelen ontslag mogelijk moest zijn. De vakbond had al een fraaie oplossing bedacht waarmee voorkomen kon worden dat de term 'ontslag' zou vallen. Volgens Rosenmöller zou een gemeenschappelijke krachtsinspanning van ondernemers en vakbonden om havenarbeiders naar ander werk te bemiddelen vast binnen zes maanden succes hebben.

Rosenmöller smeekte de ondernemers bijna op zijn knieën om de uitgestoken hand te grijpen. Praktisch alle eisen had hij laten vallen. Hij wilde alleen niet op zijn bek gaan tegenover de havenarbeiders. Dat moest de SVZ toch begrijpen. Maar onze jonge, dynamische vakbondsleider had pech. De stukgoedbedrijven hielden voet bij stuk, zij waren de strijd ingegaan om flink opruiming te houden. Zij wilden een volledige overwinning.

De eerste week van mei toonde dat nog eens zonneklaar. Nadat Lammers eens goed had nagedacht over zijn bemiddelingservaringen, links en rechts nog eens zijn licht had opgestoken (waarschijnlijk bij de top van het FNV en VNO), stelde hij arbitrage voor. De Vervoersbond CNV verwelkomde dit idee direkt. De stukgoedbedrijven wilden er wel mee akkoord gaan, maar stelden als voorwaarde dat de arbitrage zou moeten leiden tot rendementsverbetering en dat daarbij een oplossing van het teveel aan arbeiders voorop moest staan. De Vervoersbond FNV wilde arbitrage over de vraag hoeveel ha-

venarbeiders er nu eigenlijk teveel waren. Volgens de bond werd er in de kranten geadverteerd voor havenarbeiders, werden snipperdagen niet gegeven wegens drukte, werd er structureel overgewerkt, waren ploegen onderbemand en werkten er mensen van uitzendbureau's in de haven.

Het is heel wel mogelijk dat het bericht in *De Volkskrant* van 6 mei klopte dat het arbitrage-voorstel was uitgedokterd door de top van het FNV, van het VNO en van het ministerie van Sociale Zaken. Volgens dit bericht had het bemiddelingsvoorstel van Lammers helemaal niet ten doel gehad om te slagen, maar alleen om de standpunten duidelijk geformuleerd op papier te krijgen. Via arbitrage was een oplossing gemakkelijker te bereiken dan via onderhandelingen, dat was inmiddels wel duidelijk geworden. Ook hier was er echter geen rekening mee gehouden dat voor de SVZ welke oplossing ook slechts aanvaardbaar was als er tevens een ontslagrecht werd overeengekomen.

Toen dan ook op 7 mei de rechter de stukgoedbedrijven verbood om mensen te ontslaan of zelfs te bemiddelen naar andere banen (dit laatste gold niet voor Seaport Terminals), wezen zij de dag erop arbitrage af. Zij hadden besloten om gewoon een nieuwe adviesaanvraag in te dienen bij de ondernemingsraden en de hele, wettelijk voorgeschreven procedure nog een keer te doorlopen, maar nu zonder fouten te maken. Op 12 mei maakte Lammers bekend er geen gat meer in te zien en zich ditmaal volledig en definitief uit het havenconflict terug te trekken.

Hiermee was de zoveelste impasse bereikt, todat de Koning van Sociale Zaken besloot omstreeks 20 mei een doorbraak te forceren. Via arbitrage was het niet gelukt, maar hij had nog meer ijzers in het vuur. In februari was door Sociale Zaken een brief gestuurd aan de twee Vervoersbonden en de SVZ met het dreigement de overheidsbijdrage aan de SHB voor het "structurele overcompleet" (hiermee werden 200 arbeiders bedoeld voor wie langere tijd geen werk in de haven was) te stoppen als er geen overeenkomst werd bereikt. Dit had toen geen effect gehad en De Koning besloot nu door te zetten en de overheidssteun daadwerkelijk in te trekken. Dit zou ertoe leiden dat ogenblikkelijk ontslag zou worden aangevraagd voor deze 200 arbeiders. De SHB verzocht de minister midden juni nog wel de regeling voorlopig te handhaven todat het probleem van het structurele overcompleet, zoals dat steeds zo fraai genoemd werd, was opgelost. De minister weigerde dat echter. En toen schrokken de SVZ en de Vervoersbond zich kapot; nu dreigden er echt gigantisch grote problemen te ontstaan.

De havenarbeiders zouden het natuurlijk nooit pikken dat er 200 kollegas uit zouden vliegen. Ze hadden net een hele periode van stakingen tegen dreigende ontslagen achter de rug. Het was niet denkbeeldig dat nu de vlam in de pan zou slaan en dat ook Rosenmöller de arbeiders niet meer onder controle zou kunnen houden. De directeur van de SHB reageerde in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* van 17 juni dan ook heel voorzichtig op de brief van de minister: "De situatie is zorgelijk, maar ik wil nog geen onrust zaaien op dit moment." Voor de minister was de maat vol. Hij had veel geduld gehad met de Rotterdamse haven - uiteindelijk is dat een van de belangrijkste sectoren van de Nederlandse economie - maar hij moet ook rekening houden met de belangen van de overige ondernemers en met die van de bourgeoisie in haar geheel. In de eerder genoemde brief van februari had Sociale Zaken er al op gewezen "in 't verleden ver gegaan te zijn in medewerking aan verzachting van de problemen in de stukgoedsector, verder dan tegenover (werknemers in) andere bedrijfstakken verdedigbaar is". De sug-

gestie in deze brief is duidelijk: de havenarbeiders moeten niet zo zeuren en zich rustig laten ontslaan en de stukgoedbedrijven moeten er rekening mee houden, dat zij niet altijd op onvoorwaardelijke steun van de overheid konden rekenen. Dat punt was nu bereikt.

Behalve een explosie van de kant van de arbeiders dreigden er evenwel nog andere gevaren. Intrekken van de steun van het ministerie aan de SHB zou namelijk niet alleen ontslag van 200 arbeiders betekenen, maar waarschijnlijk zelfs het faillissement van de SHB. Daarnaast bleek op een gegeven moment dat er ook een faillissement dreigde van Multi Terminals Waalhaven, een van de grotere stukgoedbedrijven.

De dreiging van grote sociale onrust, van faillissementen en de daarmee verbonden kapitaalvernietiging maakten plotseling mogelijk wat de daaraan voorafgaande maanden niet mogelijk was geweest. In deze omstandigheden kon het initiatief van Gerard Krul, hoofdredakteur van *Het Vrije Volk*, resultaat hebben. Een paar maanden eerder zou het, zoals Rosenmöller in *De Volkskrant* van 8 juli zei: "in lucht zijn opgegaan". Nu echter stonden de ondernemers onder zware financiële druk en had de Vervoersbond een veel grotere kans de havenarbeiders een akkoord op te dringen, aangezien er nu een tweede, zeer machtige tegenstander in de figuur van de overheid bij was gekomen.

Toch was zeer behoedzaam manoeuvreren noodzakelijk, omdat "de FNV-leden informeel overleg niet zouden pikken", zoals Rosenmöller tegen Krul zei (*De Volkskrant* 2 juli). In geheime besprekingen van 2 vertegenwoordigers van de Vervoersbond en 2 van de SVZ onder leiding van Krul kwam men snel tot elkaar. In deze besprekingen bleek eens te meer hoe dicht vakbondsbestuurders en ondernemers in feite bij elkaar staan. Onder leiding van een grapjassende Krul die iedereen om de beurt naar buiten stuurde om een ijsje te kopen, kwamen de partijen tot elkaar. Het dagboek-verhaal van Krul in de *NRC* van 11 juli geeft een indruk van Rosenmöller en Zeebregts als twee verongelijkte pubers die niet willen toegeven hoe aardig ze elkaar vinden.

Welnu, na een aantal keren praten en ruzie maken en enorme concessies van de kant van Rosenmöller was de zaak in principe rond. Krul haalde er op 2 juli het NOS-journaal bij en verblijdde de wereld met het principe-akkoord. Hij benadrukte de mogelijkheid dat er geen gedwongen ontslagen zouden vallen. "Dat moet Paul Rosenmöller helpen als hij vanavond de zaak tegenover een kritische kadervergadering moet verdedigen", aldus Krul. Ja, stel je voor dat de arbeiders nog roet in het eten gooien. Maandenlang is er tegen hun aangekletst over standvastigheid, geen concessies doen, zijn er ingewikkelde berekeningen op hun losgelaten, maar je weet het nooit met die arbeiders.

De angst voor de reactie van de havenarbeiders was niet zo vreemd wanneer wij bezien wat het akkoord behelst:

- Geen ontslagen tot en met 1991. Nee, maar ruim 850 arbeiders van 56 jaar en ouder verdwijnen uit de haven, niet via ontslag maar 'vrijwillig'. Ook al zullen sommige arbeiders blij zijn niet meer naar hun baas te moeten, het is kletspraat dit 'vrijwillig' te noemen. Natuurlijk zijn de andere arbeiders blij dat zij er niet uitvliegen, maar ten koste waarvan gebeurt dit?

- De 56-plussers ontvangen 85% van hun loon. Dat klinkt aardig, maar dit is van hun vaste loon. Hoeveel arbeiders leven daar normaal van? De meesten maken heel veel overuren, in de haven zelfs vrijwel altijd.

- De stukgoedbedrijven kunnen voortaan 11,5 roostervrije dagen aanwijzen als er volgens hen niet genoeg werk is. Dat is volgens Rosenmöller een van de koncessies die hij gedaan heeft. Zo kun je het inderdaad wel noemen, want enkele jaren geleden werd er nog fel gestaakt in de haven om dit tegen te houden, zo heftig waren de arbeiders er tegen gekant.
- De arbeiders die mogen blijven werken moeten 1% loon inleveren. Solidariteitsheffing noemen ze dat. Het zal duidelijk zijn dat de bonden in de gebruikte termen zullen proberen om eventuele minder aantrekkelijke aspecten van een nieuwe c.a.o. van een mooi etiket te voorzien. Sinds wanneer heet het solidariteit als de ene groep arbeiders een deel van haar loon moet inleveren om een andere groep arbeiders, die door de werkgevers werden ontslagen, een iets hogere uitkering te geven?
- De arbeiders die mogen blijven werken moeten meerdere taken gaan vervullen al naar gelang het werkaanbod. "Het is gewoon een werknemersbelang: je krijgt er meer loon door en de afwisseling maakt het werk leuker". Dit zijn de woorden van Paul Rosenmöller, ongelogen. (*De Volkskrant* 8 juli). Dit maakt het werk leuker. Ja, door de flexibiliteit wordt het havenwerk bijna net zo leuk als een massa toespreken en belazeren. Afgezien van het feit dat in de overeenkomst niks is afgesproken over een herziening van de loonschalen - zoals overigens een arbeider ogenblikkelijk eiste (*De Waarheid* van 21 juli); maar ja, arbeiders kijken vooral naar de centen, niet of het werk leuk is - is flexibiliteit een belang van de kapitalisten. Intensivering van de uitbuiting (termen die Rosenmöller toch nog wel iets moeten zeggen uit zijn voorhoede-tijd) is geen arbeidersbelang; dat te zeggen is een gore leugen. In ons vorige artikel hebben we al gesteld dat in deze tijd flexibiliteit overal in de geïndustrialiseerde wereld door de bourgeoisie wordt geëist. Dit blijkt ook zonneklaar uit het kommentaar dat de ondernemers gaven op het akkoord: "Het was minstens even belangrijk om die flexibiliteit te krijgen. Als we dat ontslag erdoor hadden gedrukt was de stemming zo verpest geweest dat we niet meer over flexibilisering hadden kunnen onderhandelen." (*NRC* 7 juli). Bovendien was door de VUT-regeling ontslag niet meer nodig. De SVZ heeft gekregen wat zij wilde. Weliswaar hebben de stukgoedbedrijven niet het ontslagrecht teruggekregen, maar als je arbeiders via de achterdeur kunt lozen, waarom dan tijd en geld verknoeien door te proberen het recht terug te krijgen ze via de voordeur op straat te zetten, zeker wanneer er faillissementen dreigen?

Het feit dat Rosenmöller na een uiteenzetting van de overeenkomst aan ongeveer 300 arbeiders van Quick Dispatch een applaus kreeg, zegt ons niet zo veel. Na al die maanden van onzekerheid over wat er zou gaan gebeuren, is het resultaat dat er niemand echt ontslagen wordt natuurlijk een hele opluchting. Vanzelfsprekend is het ook een opluchting weer gewoon aan het werk te gaan, want aktie voeren is wel leuk voor mensen als Paul Rosenmöller maar niet voor de arbeiders; het vreet aan je zenuwen en aan je portemonnee, ook al valt er nog zoveel te lachen. Verder kan Rosenmöller zijn verhaal op een aardige manier brengen en een rotbericht lijkt vaak minder erg als het leuk gebracht wordt.

Het zou overigens een illusie zijn om te denken dat de rust in de haven van Rotterdam is gegarandeerd tot 1991. Met name de flexibiliteit zal voor nieuwe, scherpe tegenstellingen zorgen. Worden de loonschalen aangepast? Welke functies worden met elkaar gekombineerd? Wat gebeurt er met een arbeider die een bepaalde combinatie-functie niet wil (formeel is namelijk instemming van de betrokken arbeider vereist)? Komen er jongeren

bij in de haven?

Tot slot van dit artikel willen wij nog even kort aandacht besteden aan de graanoverslag waar ook stakingen hebben plaatsgevonden. Zoals in ons vorige artikel beschreven had de CNV-bond een akkoord afgesloten met de ondernemers dat evenwel door de Vervoersbond FNV werd afgewezen als ontoereikend. Deze bond bleef dan ook doorgaan met verrassingsakties te organiseren, maar al op 22 april schortte de FNV de akties op met als argument dat de tegenstellingen tussen de arbeiders aangesloten bij het CNV en arbeiders georganiseerd in de FNV scherper geworden waren. Dat is niet zo vreemd, want als een deel van de arbeiders staakt voor een betere cao en de rest blijft aan het werk, dan krijg je vanzelf scherpe tegenstellingen. De werkelijke reden was dan ook, dat de FNV van het konflikt afwilde. Voor de vorm sputterde de bond nog wat tegen, terwijl hij het grootste deel van de cao al accepteerde. De ondernemers weigerden gewoon om verder te onderhandelen en de FNV wachtte af. In deze merkwaardige situatie kwam verandering toen het CNV de ondernemers een ultimatum stelde om de afgesloten cao ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen. "De CNV-leden hebben de staking gebroken en de werkgevers hebben A gezegd, dus ze moeten nu ook maar B zeggen", zo verklaarde een CNV-bestuurder in een vlag van eerlijkheid zijn optreden (*NRC* 29 mei). De ondernemers gingen op het ultimatum in en een week later verklaarde de FNV dat de bestaande cao-overeenkomst het "maximaal haalbare" was en adviseerde de leden ermee in te stemmen.

Ook in deze cao kunnen de ondernemers roostervrije dagen aanwijzen en is een grotere flexibiliteit van de arbeiders overeengekomen. Van beide punten had de FNV aanvankelijk gezegd dat zij onaanvaardbaar waren.

Zo eindigde een aantal konflikten in de Rotterdamse haven met een resultaat dat gunstiger is voor de ondernemers dan voor de arbeiders, waarbij moet worden opgemerkt, dat de halfslachtige en vaak dubbelhartige houding van de vakbonden een belangrijke rol heeft gespeeld bij het bepalen van de uiteindelijke uitkomst.

=====

E E N L A N G D U R I G E S T A K I N G V A N V R O U W E N

B I J E E N K L E I N E F A B R I E K I N E N G E L A N D

Op het moment dat wij deze regels schrijven wordt er al ruim tien maanden lang gestaakt door 12 vrouwelijke werknemers van het kleine bedrijf *Ardbride Products* in het industrieplaatsje Ardrossan in Groot-Brittannië. Staken is eigenlijk niet het goede woord. Wat als een staking begon, is dat inmiddels formeel niet meer omdat de vrouwen sindsdien door ondernemer Stuart Ross ontslagen zijn. Ross volgde daarmee het voorbeeld van de krantenmagnaat Murdoch, die in de Oost-Londense wijk Wapping een geheel nieuwe fabriek liet bouwen, nieuwe productiemethoden ging toepassen en al het grafisch personeel, dat zich verzette, zonder enig pardon de zak gaf.

Ardbride Products is een bedrijf waar onder meer porceleinen lampekappen worden gemaakt van een speciaal model en met aparte kleuren, lampekapp-

pen die verkocht worden in de over heel Groot-Brittannië en een aanzienlijk deel van West-Europa verspreide winkels van Laura Ashley, winkels die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort type woninginrichting.

De vrouwelijke personeelsleden wensten op een gegeven moment in 1986 meer loon en betere arbeidsomstandigheden. Ze vonden met name dat ze bij hun dagelijkse arbeid teveel waren blootgesteld aan gevaarlijke dampen en dat het met de veiligheid in de fabriek droevig gesteld was. Om hun eisen ingewilligd te krijgen waren de voruven in de loop van het vorige jaar lid geworden van een vakvereniging, te weten de *Transport and General Workers Union* (TGWU) en ze ondernamen bij de directie van hun bedrijf stappen om deze vakbond als hun officiële vertegenwoordiger erkend te krijgen. Voor die inspanningen toonde de vakbondsbureaucratie zich bitter weinig dankbaar. Toen de vrouwen zich genoodzaakt zagen om het werk neer te leggen om aan hun eisen kracht bij te zetten, liet hun vakbond aanvankelijk volledig verstek gaan, ofschoon diezelfde bond aanvankelijk de vrouwen tot het voeren van actie had aangemoedigd.

Negen weken achtereen bleef de staking bij Ardbride Products 'wild'. De vakbond weigerde de actie officieel te verklaren en weigerde ook om aan de vrouwen stakingsgeld uit te keren en dat met het puur formele argument dat de strijdende vrouwen pas gedurende 26 weken als lid van de bond waren ingeschreven en derhalve pas gedurende 26 weken contributie hadden betaald en er volgens de reglementen gedurende 32 weken contributie behoorde te zijn afgedragen eer de bond een eventuele actie zou kunnen steunen.

Weldra bleek dat het puur formele argument slechts het rookgordijn was waarachter de vakbondsbureaukraten hun onwil verborgen om ook maar het geringste voor de staaksters te ondernemen. Van het begin af aan was de TGWU erop uit de strijdbaarheid van de vrouwen af te zwakken. Dat de bond tenslotte toch met financiële steun over de brug kwam, was alleen maar het gevolg van het feit dat de staaksters, luidkeels protesterend, diverse keren bondsvergaderingen binnendrongen, vergaderingen waarvoor ze in het geheel niet waren uitgenodigd. Op die manier kregen de vrouwen al terstond een lesje in wat vakbonden in wezen voorstellen en wat de betekenis is van het zogenaamde 'sociale realisme' waarvan de Britse Vakbeweging aan één stuk door de mond vol heeft.

De TGWU verleende de werkneemsters van Ardbride niet alleen schoorvoetend en allerm minst van harte z'n financiële steun, de bond liet ook in elk opzicht verstek gaan toen de vrouwen van hem verlangden dat de mogelijkheden waarover een dergelijke grote organisatie 1) nu eenmaal beschikt, zouden worden aangewend om een krachtig beroep te doen op de solidariteit van klassegenoten. Wat echter de bond naliet, daarvoor zorgden de vrouwen zelf.

Voor alle winkels van Laura Ashley in Groot-Brittannië werd gepost om eventuele kopers erop te attenderen wat of er aan de hand was in de fabriek waar de lampekappen in etalage of vitrine, werden vervaardigd. Dat posten bleef niet beperkt tot de Britse Laura Ashley-winkels. Er werd voor gezorgd dat iets dergelijke geschiedde bij de Laura Ashley-filialen of de winkels waar Laura-Ashley-artikelen te koop zijn in Stuttgart, Bochum en Keulen in de Duitse Bondsrepubliek en bij de zusterwinkels in Frankrijk,

1) De Transport and General Workers Union is één van de grootste vakbonden van Groot-Brittannië, met ver over een miljoen aangesloten leden.

Nederland en New York. Volgens mededelingen van de staaksters leverde het posten aldaar ook resultaten op. Er waren inderdaad klanten die gegeven de omstandigheden, de winkels niet betraden na overleg met degenen die er aan het posten waren.

Er gebeurde meer. Nadat de staaksters een beroep op solidariteit hadden gedaan weigerden monteurs van British Telecom (de onder het Thatcherbewind geprivatiseerde telefoonmaatschappij) de fabriek van Ardrbride te betreden. Postbodes weigerden er brieven te bezorgen en vrachtwagenchauffeurs gaven aan de heer Stuart Ross te kennen, dat hij maar moest zien hoe hij zelf zijn lampekappen bij de wederverkopers afleverde.

Overigens kwam het posten bij Ashley-winkels buiten Groot-Brittannië, zoals te begrijpen valt, niet onmiddellijk op gang. Er was pas sprake van toen de aktie van de vrouwen al enige maanden duurde.

Eind maart j.l. deed Stuart Ross een vergeefse poging om een einde te maken aan het konflikt. Hij bood een loonsverhoging aan, een bod waarvan de heren vakbondsleiders zeiden dat het redelijk was en dat de vrouwen het maar moesten accepteren. De vrouwen weigerden. Ze vonden een loonsverhoging van £ 700,- ('s jaars) te gering. Toen als gevolg van het posten bij de Ashley-winkels Ross in moeilijkheden kwam verhoogde hij z'n bod. Binnen één week steeg het op fascinerende wijze. Op een dinsdag bood hij £ 1000,- de daaropvolgende woensdag al £ 1500,- en de daaropvolgende donderdag was 't £ 1800,-. Aan dat laatste bod verbond hij 't dreigement, dat indien het zou worden afgewezen hij de fabriek binnen veertien dagen stil zou leggen en tegen de staaksters gerechtelijke stappen zou ondernemen. Maar de vrouwen bleven op hun stuk staan.

Eind april j.l. kwam Ross - die 't dreigement van gerechtelijke stappen, enz. niet had uitgevoerd - met nieuwe voorstellen. Hij was bereid de inmiddels ontslagen vrouwen weer in dienst te nemen en de vakbond als onderhandelingspartner te erkennen. Natuurlijk werd hij daarbij weer krachtig gesteund door de TGWU. Maar de vrouwen vonden, dat aan hun eisen nog onvoldoende tegemoet was gekomen en wezen de voorstellen wederom af. Voor de vakbond was dat een reden om de staaksters weer volledig in de steek te laten, een houding die natuurlijk niet openlijk werd ingenomen maar andermaal met allerlei op de statutem gebaseerde procedures werd gemaskeerd.

De bond verklaarde aan de vrouwen: "Als jullie het door Ross voorgestelde compromis afwijzen niettegenstaande ons advies om 't te aanvaarden, dan zullen wij de zaak voor ons arbitragekomitee brengen en dan bestaat de mogelijkheid, dat er een beslissing valt op grond waarvan wij jullie niet langer kunnen steunen." Met andere woorden: maak een eind aan jullie staking, of wij zullen het doen. "Door ons advies in de wind te slaan zetten jullie ons voor schut na alles wat we voor jullie hebben gedaan", zo zei men. Brutalere beweringen konden er wel onmogelijk worden bedacht want de bond had waarlijk volstrekt niets gedaan en alle activiteiten die er op touw waren gezet, waren ontwikkeld door het 'wilde' stakingskomitee van de vrouwen zelf. De verontwaardigde vrouwen besloten op die voet door te gaan en de bond te laten barsten. Zo is het vervolgens gebeven. Na het wegvallen van de kortstondig verleende financiële steun van de bond deden de vrouwen publiekelijk oproepen waarmee ze geldelijke hulp vroegen. Die oproepen werden niet tevergeefs gedaan. Maar de financiële situatie bleef sindsdien zo moeilijk als bij de meeste 'wilde' stakingen doorgaans 't geval is. Desondanks duurde de staking begin augustus nog steeds voort.

=====